

Aili Keskitalo
NSRs presidentkandidat
NSR presideantaevttohas

1. Kjersti Myrnes Balto
Evenes, Evenášši

2. Roger Pedersen
Narvik, Narviika

3. Åge Nordkild
Narvik, Narviika

NSRs valgprogram for Nordre-Nordland
NSR válgaprogamma, Nuorta-Nordláddi

Sametingsvalget/Sámediggeválga 2005

NSRs valgprogram for Nordre-Nordland

Valgkrets 10 Nordre Nordland består av

kommunene Andøy, Øksnes, Bø, Sortland, Hadsel, Vågan, Vestvågøy, Flakstad, Moskenes, Værøy, Røst, Lødingen, Tjeldsund, Evenes og Narvik.

Om Norske Samers Riksforbund NSR

Norske Samers Riksforbund (NSR) er en samisk hovedorganisasjon som driver aktivt kultur-, samfunns- og opplysningsarbeid gjennom sine lokallag og stiller til valg til Sametinget. I Nordre-Nordland stiller Stuornjårgga Sámenuorak, Hinnøy og omegn sameforening og Bjerkvik og omegn sameforening felles liste.

Sametinget er det viktigste talerør for samene i Norge.

NSR har hatt lederskapet i Sametinget siden etableringen og har vært den mest sentrale i oppbyggingen av Sametinget slik vi ser det i dag. NSR er garantien for at Sametinget utvikles videre som et *uavhengig samisk talerør*.

Grunnprinsipp

NSR har i alle sammenhenger hevdet retten til å utvikle språk, kultur og næringsliv. Vårt grunnprinsipp er at alle samer skal behandles likeverdig i alle sammenhenger i samfunnsliv og kulturarbeide.

NSR válgaprogámma Nuorta-Nordláddi

Nuorta-Nordlátti válgabiies leat

suohkanat Ánddasuolu, Iksáášši, Bievát, Suorta, Válafierda, Voahku, Vestvågøy, Flakstad, Moskenes, Værøy, Røst, Lodegat, Dielddanuorri, Evenášši ja Narviikka.

Norgga Sámiid Riikkasearvi NSR birra

Norgga Sámiid Riikkasearvi (NSR) lea sámi váldoorganisašuvdna mii doaimmaha kultuvra-, servodat ja diehtujuohkinbargguid báikkálaš servviid bokte. Organisašuvdna cegge listtuid sámediggeválggaide. Nuorta-Nordlátti válgabiies ceggejit nuoraidsearvi Stuornjårgga Sámenuorak, linna ja biras sámiid searvi ja Rahkka ja biras sámiid searvi oktasaš listtu.

Sámediggi lea Norgga bealde sámiid ovddimus jietna.

NSR lea jodihan Sámedikki dan rájes go Sámediggi ásahuvvui ja lea leamaš guovddášis huksemin Sámedikki nu mot Sámediggi lea dál. NSR stivrejupmi dáhkida ahte Sámediggi ain ovdána *iešheanalís sámi jietnan*.

Vuodđoprinsihppa

NSR lea buot oktavuodain ovddidan giella-, kultuvra- ja ealáhusvuoigatvuodaid. Min vuodđoprinsihppa lea ahte buot sámit galget ovtadássásažžan adnot buot servodatsurggiin ja kulturbarggus.

I. SAMETINGET

For å sikre Sametinget reell innflytelse er det nødvendig at Sametinget får større ansvar på viktige områder i de samiske regionene.

Sametingets tiltak berører i stor grad befolkningen i Nordre Nordland.

NSR i Nordre Nordland vil arbeide for

- forpliktende samarbeid mellom Sametinget og kommunene i Nordre Nordland
- en samarbeidsavtale mellom Sametinget og fylket som ivaretar valgkretsens behov i samiske spørsmål

II. RETTIGHETER

Retten til selvbestemmelse

Et folks rett til selvbestemmelse betyr for samene en kollektiv rett til å bestemme over egen framtid på alle samfunnsområder.

Samerettsutvalget for Troms, Nordland og sørover er i gang med sitt arbeid med å kartlegge rettighetsforholdene til land og vann.

NSR i Nordre Nordland vil arbeide for

- at lokalbefolkningen får forvalte naturressursene og at verdiskapning på grunnlag av lokale ressurser tilbakeføres lokalsamfunnet
- at reindriften skal ha mulighet til å utvikle og å styrke beiteområdene i forståelse med lokalbefolkningen. Samiske områder som eies av lokalbefolkningen skal ikke uten videre kunne kreves overdratt til reindriften
- at fiskerettigheter og rettigheter til marine ressurser avklares
- at naturinngrep som kan komme i konflikt med samiske interesser ikke skal finne sted før samiske rettsforhold er avklart

I. SÁMEDIGGI

Vai Sámediggi oažžu duohta váikkuhanvejolašvuoda, de Sámediggi ferte oažžut eambo ovdasvástádusa sámi guovlluin.

Sámedikki doaimmat váikkuhit ollu Nuorta-Nordlátti sámi álbmogii.

Nuorta-Nordlátti NSR áigumuš lea

- Sámedikki ja Nuorta-Nordlátti suohkaniid geatnegahtti ovttasbarggu oččodit
- fylkka ja Sámedikki ovttasbargo-šiehtadus galgašii vuhtii váldit válgábiire dárbbuid sámi áššiin

II. VUOIGATVUOĐAT

Iešmearrideami vuoigatvuohta

Álbmoga iešmearrideapmi lea; sámiid kollektiivvalaš vuoigatvuohta mearridit boahhteáiggiset buot servodatsurggiin.

Romssa, Nordlátti ja lullelis guovlluid sámi vuoigatvuođalávdegoddi lea kártemin eatnamiid ja čázádagaid vuoigatvuođadili.

Nuorta-Nordlátti NSR áigumuš lea

- báikki olbmot besset hálddašit luonddoriggodagaid, ja árvohákan mii dáhphuvvá báikkálaš ressurssain galgá boahit báikkálaš servodahkii ávkin
- boazodoalus galget leat vejolašvuođat ovdánahttit ja nannet boazoguohtunguovlluid ovttasráđiid báikki olbmuiguin. Báikki olbmuid guovlluid ii galggá eavttuid haga sáhttit gáibidit sirdit boazodollui
- guolástusvuoigatvuođat ja mearraresurssaid vuoigatvuođat čielggaduvvojit
- luonddorihkkumat mat sáhttet leat sámi beroštumiin vuostálaga eai galgga dáhphuvvat ovdal go sámi vuoigatvuođagažaldagat leat čielggaduvvon

- et tilstrekkelig arealvern for samiske jordbruks-, utmarks- og reindrifts-områder
- samisk medbestemmelse i rovviltforvaltningen
- at bruksrett ikke skal utelukke kollektiv samisk eiendoms og forvaltningsrett på statens grunn
- at lokale grunneiere og grunneierlag som grenser opp til Statens grunn skal ha jaktrett til storvilt på den del av Statens grunn som lokalbefolkningen i alders tid har brukt
- Tidligere dommer, så som utmarks-kommisjonen, som har underkjent samiske rettigheter må gjenopptas

III. SPRÅK, KULTUR OG SAMFUNNSLIV

NSR i Nordre Nordland vil arbeide for

- Økt kunnskap om lokalt samisk språk, kultur og historie
- identitetsskapende tiltak spesielt blant barn og ungdom
- at tiltak i Sametingets utredning til styrking av samisk språk i Ofoten, Sør-Troms og Senja følges opp
- at samiske stedsnavn likestilles med norske stedsnavn og tas aktivt i bruk
- skilting på samisk
- å legge forholdene til rette for bedre samisk mediadekning i vårt område
- oppbygging av samisk museumssiida (museums region) som dekker området Nordre-Nordland og Sør-Troms
- registrering og bevaring av privateide samiske kulturminner/-skatter
- å støtte videreutvikling av Márkomeannu og samiske kulturdager i Bjerkvik
- etablering av nasjonalt samisk skisenter i tilknytning til vår region
- Videreutvikling av Várdobáiki:
 - o i tråd med nav-eike prinsippet (med tiltak spredt rundt i regionen)
 - o Várdobáiki kulturhus må realiseres

- doarvái bures gáhttet sámi eanandoallo-, meahcástan- ja boazoguohtunguovlluid
- boraspirehálddašeapmái oččodit sámi mielmearrideami
- geavahanvuoigatvuohta ii galgga leat árrun kollektiivvaláš sámi oamastan- ja hálddašvuoigatvuhtii stáhtalaš eatnamis
- báikkálaš eananoamasteaddjit ja eananoamastansearvvit. main leat eatnamat Stáhta eatnamiid lahká. galget beassat bivdit stuorrafuodđariid dain Stáhtalaš eatnamiin main báikki olbmot álo leat bivdán
- Duomuid, nu go meahcástankommišuvnna, mat hilgot sámi beroštumiid, ferte odđasit geahččat

III. GIELLA, KULTUVA JA SERVODATEALLIN

Nuorta-Nordlátti NSR áigumuš lea

- eambo dieđut báikkálaš sámegiela, sámi historjjá ja gullevašvuođa birra
- identitehtahuksejeddji doaimmat erenoamážit mánáid ja nuoraid vásas
- doaimmat mat leat Sámedikki čielgga-deamis Ufuohta, Oarje-Romssa ja Sážžá sámegiela nannemii čuovvoluvvojit
- sámi báikenamat galget leat dárogiel-báikenamain ovttá dásis ja geavahuvvot
- galbet sámegillii
- oččodit buoret sámi mediafálaldaga min guvlui
- cegget sámi museasiidda (museaguovllu) mii gokčá Nuorta-Nordlátti ja Oarje-Romssa
- registreret ja gáhttet sámi kulturmuittuid mat leat priváhta oamastusas
- doarjut Márkomeanu ovdáneami ja sámi kulturbeivviid ovdáneami Rahkas
- áсахит nášunála sámi čuoiganguovddáža min guvlui
- Várdobáiki sámi kulturguovddáža galgá ovdánahttit
 - o lávdaduvvon modealla miela (reidet doaimmaid olles guovllus)
 - o Várdobáiki kulturhuotnaha heahttu duohtan dahkat

- etablere duodjesenter i Bjerkvik, med flere duodjeverksted i regionen
- Tilrettelegge for og intitiere samiske tiltak i Vesterålen og Lofoten regionen

IV. HELSE

Samer har rett til et likeverdig og tilrettelagt helsetilbud basert på samisk språk og kultur.

NSR i Nordre Nordland vil arbeide for

- at kommuner ivaretar sine forpliktelser ovenfor de samiske brukerne
- synliggjøring av samisk tilstedeværelse på alders og sykehjem
- økt språk og kulturkompetanse i helse og sosialsektoren
- at samiske brukere mottar tilrettelagt hjelp i sitt nærmiljø

V. OPPVEKST OG UTDANNING

NSR i Nordre Nordland vil arbeide for

- kommunal medvirkning til drift av samiske barnehager/tilbud til samiske førskolebarn
- beholde og styrke stipendordningen i Nordland fylkeskommune for studenter og elever som tar utdanning med samisk i fagkretsen
- at det utdannes flere lærere med lokal kompetanse i samisk språk, kultur og samfunnsliv
- særtiltak for å skaffe lærekrefter til samiskundervisning til regionen
- Skånland videregående skole får status som kompetansesenter i samisk språk og kultur
- elever fra Nordre-Nordland som velger samisk i fagkretsen har lik rett til studieplass ved Skånland videregående skole som elever fra Troms
- det opprettes stimuleringsstipend for elever og studenter for å rekruttere fagpersonell til duodji-miljøene

- duodjeguovddáža reidet Rahkkai, mas leat duddjohagat eambbo sajiin min guovllus
- heivehit doaimmaid Viesterállasii ja Lufuohttai

IV. DEARVVAŠVUOHTA

Sámiin lea vuoigatvuohta heivehuvvon dearvvaš-odabálvalusaide, giela ja kultuvrra ektui.

Nuorta-Nordlátti NSR áigumuš lea

- suohkanat váldet vuhtii ovddasvástádusaset sámi geaveheddjiid ektui
- oainnusin dahkat sámevuoda vuorrasiid- ja buhcciidsiiddain
- lasihit dearvvašvuoda- ja sosiálsuorggi giella- ja kulturgealbba
- ahte sámi geavaheaddjit ožžot veahki siiddan, siidabirrasis

V. BAJÁSŠADDAN JA OAHPPU

Nuorta-Nordlátti NSR áigumuš lea

- suohkanat galget searvat sámi mánáid-gárddiid/ovdaskuvlamánáfálaldagaid doaimmaide
- doalahit ja nannet Nordlátti fylkkasuohkana stipeandaortnegiid mat leat daidda ohppiide ja studeanttaide geat váldet oahpu mas lea sámeigiella mielde
- oččodit eambbo oahppan oahpaheddjiid geain lea báikkálaš sámeigiela, kultuvrra ja servodateallima gelbbolašvuohta.
- sierradoaimmain háhkat sámeigiel-oahpaheaddjiid min guvlui
- Skániid joatkkaskuvlii addit sámeigiela ja sámi kulturgelbbolašvuodaguovddáža stáhtusa
- Nuorta-Nordlátti ohppiin, geain lea sámeigiella, galgá leat seamma vuoigatvuohta oážžut oahpposaji Skániid joatkkaskuvlii go sis geat bohtet Romssa fylkkas.
- movttiidahttin stipeandaid ásahit ohppiide ja studeanttaide vai lassánit fágaolbmot duodjebirrasiid

- kommuner i Nordre-Nordland må defineres som samiske kommuner i henhold til Opplæringsloven
- opplæringskonsulent under Sametinget til regionen
- bevisstgjøring av skoleeiere og foreldre/elever om rett til samisk-opplæring i følge opplæringsloven
- Kommuner og fylkeskommune ansvarlig gjøres i forhold til økt allmennkompetanse om samisk kultur og samfunnsliv

VI. NÆRING OG BOSETTING

Det samiske samfunnet har vært og er sterkt knyttet til primærnæringene og kombinasjonsnæringer. Tradisjonell samisk bosetting må kunne opprettholdes. Nye samiske næringer gir nye arbeidsplasser også i vår valgkrets. Som samisk område må regnes hele regionen fra Ofoten og ut Vesterålen-Lofoten.

NSR i Nordre Nordland vil arbeide for

- at Hartvikvannet ikke skal brukes som drikkevannskilde med de restriksjoner og konsekvenser dette medfører for den samiske bygda Vassdalen
- god infrastruktur i samiske bygder
- å redusere bestanden av rovvilt i samiske områder der det drives primærnæringer
- å styrke erstatningsordninger som dekker tap forårsaket av rovvilt
- at duodji som næring og kombinasjonsnæring får utviklingsmuligheter
- å utvikle samisk bygdeturisme
- å tilrettelegge for å gjenoppta jordbruk i samiske bygder
- Ordningen med SUF må forbedres
- å sikre ressursgrunnlaget for kyst og fjordfiskerne gjennom lokaltilpasset forvaltning
- flere arbeidsplasser innen nye samiske næringer

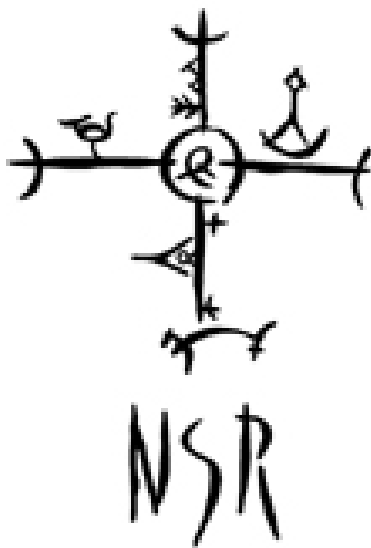
- Nuorta-Nordlátti suohkaniid ferte defineret sámi suohkaniin Oahpahuslága olis
- Sámediggi lávdada fásta oahpahuskonsuleantavirggi dán guvlui
- skuvlaoamasteddjiide ja váhnemiidda/ohppiide čilget makkár vuoigatvuodát sis leat sámegieloahpahussii oahpahuslága olis
- suohkaniidda ja fylkkasuohkaniidda čilget sin ovdasvástádusa eambo oppalaš dieđuid addit sámi kultuvrra ja servodat-eallima birra

VI. EALÁHUSAT JA ÁSSAN

Sámi servodat lea leamaš ja lea ain nannosit čadnojuvvon vuodđoealáhusaide ja lotnolasealáhusaide. Árbevirolaš sámi ássama ferte sáhttit doalahit. Ođđa sámi ealáhusat buktet eanet bargusájiid min válgabirii. Sámi guovlu lea olles Ufuohtta ja Viesteráalis-Lufuohtta.

Nuorta-Nordlátti NSR áigumuš lea

- Árajávrra ii galgga geavahit juhkančáhcegáldun danne go dat váikkuha heajos guvlui ja gáržžida sámi giláža, Áravuomi vejolašvuodaid
- buorre infrastruktuorra sámi gilážiin boraspiriid logu unnidit dain sámi guovlluin gos leat vuodđoealáhusat
- nannet buhtádusortnegiid mat gokčēt daid vahágiid maid boraspiret dahket
- duodjái ja lotnolasealáhusaide addit ovdánahttinvejolašvuodaid
- ovdánahttit sámi giliturisma
- veahkehit ođdasit álggahit eanandoalu sámi gilážiin
- Sámi ovdánahttinfoandda buoridit
- riddo- ja vuotnaguolásteddjiid ressursavuoddu sihkkarastit báikegoddái heivehuvvon hálddašeami bokte
- eanut bargusájit ođđa sámi ealáhusaiguin.

www.nsr.no

Staten Norge er grunnlagt på landområdene til det samiske og det norske folk. Vi har aldri overdratt våre rettigheter som folk. Vi har dem fortsatt. Dette er erkjent i Norges Grunnlov og i ILO 169. Samisk kultur skal ha likeverdige levevilkår som norsk kultur. Samisk framtid skal sikres. Å få bli samiskspråklig er en rett. Tradisjonelle samiske verdier er viktige samfunnsbærere.

Norgga stáhta lea vuodđuduvvon dáčča ja sámi álbmoga eatnamiidda. Mii eat leat addán eret álbmot-
vuoigatvuođaideamet. Mis leat ain vuoigatvuođat. Dan nannejit Norgga Vuodđoláhka ja ILO 169.
Sámi kultuvrras galget leat seammá buorit vejolašvuođat go dáčča kultuvrras. Sámi boahteáigi galgá
sihkkarastojuvvot. Sámegeielagin šaddan lea vuoigatvuohta. Árbevirolas sámi árvvut leat dehálaš
servodatguoddi árvvut.

NSRs valgliste for Nordre-Nordland Sametingsvalget 2005

NSR válgalistu, Nuorta-Nordláddi Sámediggeválgá 2005

1. Kjersti Myrnes Balto, Evenes/Evenášši
2. Roger Pedersen, Narvik/Narviikka
3. Åge Nordkild, Narvik/Narviikka
4. Laila Inga, Sortland/Suorta
5. Britt Jorun Strømeng Waag, Vestvågøy
6. Runar Myrnes Balto, Evenes/Evenášši
7. Per Niia, Narvik/Narviikka
8. Siv Nordkild, Narvik/Narviikka
9. Karen Slettbakk, Lødingen/Lodegiin
10. Nilda Murberg, Tjeldsund/Dielda
11. Bjørn Inge Nylund, Narvik/Narviikka
12. Odd Arne Henriksen, Evenes/Evenášši
13. Rose Mari Johansen, Sortland/Suorta
14. Maren-Anne Nygård, Narvik/Narviikka
15. Tone Elvebakk, Evenes/Evenášši

STEM NSR!

JIENAS NSR!

Norske Samers Riksforbund (NSR)

Norgga Sámiid Riikkasearvi (NSR)

Postboks 173

9521 Guovdageaidnu-Kautokeino

Telefon 78486955

www.nsr.no